

Dansk jord på danske hænder?

Kim Qvist, Danmarks Økologiske Jordbrugsfond

I 2015 blev landbrugslovgivningen i Danmark liberaliseret, så det ikke kræver bopælspligt og en landbrugsuddannelse at købe og drive et landbrug på dansk jord. I stedet kan landbrugsbedrifter organiseres i selskabsform og drives som en helt almindelig forretning.

Argumentet for liberaliseringen har været at følge grundprincipperne i EU om kapitalens og personers frie bevægelighed. Men også for at tiltrække kapital fra investorer til et gældsplaget landbrug, som har svært ved at låne. Hensigten kan i sig selv være god. Men med loven er vi ved miste overblikket over, hvem der ejer de danske marker, og hvad der dyrkes på dem? Er det bæredygtigt også for natur, klima og livet på landet?

Siden liberaliseringen har Fødevarerministeriet kun én gang bedt Danmarks Statistik om en analyse. Ifølge Danmarks Statistik er der ved udgangen af 2018 blevet registreret 66.500 hektar jord opkøbt af udenlandske købere og kapitalfonde. Det svarer til 2,5% af vort samlede landbrugsareal. Måske i sig selv lille tal. Men ingen ved, hvor vi er på vej hen.

Som verdensmarkedet ser ud nu, er det i spekulationsøjemed tiltrækkende for udenlandske kapitalfonde at investere i dansk landbrugsjord. Her er der ingen romantik om Danmark som et landbrugsland med liv på landet, men en behård forretning kalkule med ønsket om at få det største afkast. De 2,5% kan derfor meget vel være vokset til 5% siden 2018 og vokse endnu mere i fremtiden. Måske endda eksponentielt, så udenlandske kapitalfonde bid for bid opkøber vores landbrugsjord.

Vi er simpelthen nødt til at spørge vores danskere politikere, om de overhovedet ved, hvad der foregår lige nu? Måske politikerne burde overveje noget tilsvarende på landbrugsområdet, som da de valgte at gribe ind med en ny lovgivning, da kapitalfonden Blackstone var ved at ødelægge det københavnske boligmarked efter

den vanlige kapitalfonds model: ”Buy it, fix it, sell it”, hvor huslejepriserne stod overfor at eksplodere og skævvride det københavnske boligmarked.

Grundlæggende står vi i en tid i landbruget, hvor der er flere kriser, der skal løses indenfor en kort årrække. Vi har en biodiversitetskriser, hvor antallet af vilde arter og individer falder støt og roligt hvert eneste år. Nogle af de centrale arter, som vi kender dem fra markerne; lærken og viben, rasler ned i antal. Vi har mistet 4 ud af 5 viber og halvdelen af lærkerne på bare 40 år. Vi har insekter og andet vildt, som ikke trives og også et hav af rødlistede plantearter, som er truet. Biodiversitetskrisen vidner om, at naturen bare ikke har plads nok!

Vi har også en klimakrise. Klimakrisen kræver store løsninger, hvorunder landbrugssektoren også hører til med sin store kødproduktion og hele 61% af Danmarks samlede areal under plov. Vi er et af de mest intensive landbrugs lande i verden, og landbruget udleder over 20% af vores samlede CO-2. Derfor skal landbruget også bidrage til løsningen af klimaudfordringerne, hvis vi skal komme i mål.

Hertil kommer noget, som endnu ikke er blevet defineret som en krise, men som snart kan blive det. I Danmark har vi 200.000 hektar landbrugsjord, hvorunder vores drikkevand ligger. Hvis vi vil være sikre på at få rent drikkevand til de kommende generationer, er vi nødt til at stoppe med kemien her.

Vi har også en økonomisk krise, for vi har et landbrugserhverv, som har svært ved at klare sig selv og kunne levere et fornuftigt afkast. Landbruget er et af de mest forgældede erhverv herhjemme med en samlet gæld på omkring 230 milliarder. Samtidig et erhverv, som er subsidieret voldsomt med næsten 7,5 mia. om året i EU-støtte. Altså skatteyderes penge, som har været en tur nede at vende i Bruxelles for at blive sendt retur.

Sætter vi det op imod, at vi også har en generations krise, ser det endnu mere alvorligt ud. For vi ser næsten ingen generationsskifter i landbruget, fordi vi på bagkanten af Finanskrisen i 2008 har et Finanstilsyn, som i den grad stiller meget store krav til banker og realkredit. For at kunne købe en gård, skal den næste generation af unge håbefulde landmænd stille med en egenkapital på 20%, som i gennemsnit svarer til 5 mio. kr. Det er så godt som umuligt at have sparet op, hvis man kun er 27 år.

I forvejen lægger vi mange landbrug sammen til store industrilignende enheder. Det gør også, at vi næsten ingen generationsskifter får. Kun omkring 6% af alle landmænd i Danmark er under 40 år, og det er historisk lavt. Gennemsnitsalderen på landmænd i Danmark er over 56 år, og en tredjedel er over 66 år og står overfor et snarligt salg. Så hvis ikke landmanden kan sælge til sønnen? Vil han så ikke vælge at sælge ejendommen til højstbydende udenlandske kapitalfond for at sikre sin egen pension?

Der er også over tid opstået en krise mellem by og land. Langt flere mennesker flytter ind til byerne, end der flytter ud på landet. Hvis vi skal undgå en affolkning af landdistrikterne, er der derfor brug for en langt mere offensiv landdistriktspolitik og -udvikling. Den kan ikke løses blot ved, at vi flytter nogle statslige arbejdspladser uden for storbyerne.

Når jeg kigger ind i alle de her kriser, er svaret ikke, at vi bare skal have mere fremmedkapital ind. For når vi får fremmedkapital ind i Danmark fra en schweizisk, hollandsk, tysk eller kinesisk kapitalfond, så kan vi jo spørge os selv, om det er fordi, at de netop vil hjælpe os med bedre biodiversitet og mere økologisk areal, som vores regering ønsker at fordoble? Vil kapitalfondene sikre vores drikkevand og lave klimavenlige løsninger med regenerative metoder og carbon-farming? Vil kapitalfondene sikre, at den næste generation af landmænd kommer til? Og vil kapitalfondene fra Schweiz og Kina møde op til generalforsamlinger Danmark og som ildsjæle være aktive i det lokale foreningsliv og være med til at finde løsninger på tværs, som kendetegner og gavner den danske tradition?

Næppe! De er her alene af én grund. De er nødt til at bringe pengene derhen, hvor de giver det største afkast. Vi lever i en urolig verden med lige nu et lavrente marked. Men kapitalfondene har tålmodige penge nok. Og i Danmark er vi begunstiget af, at vi har lav inflation og næsten ingen korrupsion. Vi går ikke med gule veste som i Frankrig. Vi har derimod stabilitet og social ro, og vi kan i den økonomiske politik næsten ikke se forskel på, om vi har en blå eller en rød regering. Ud fra en spekulativ tankegang er Danmark et kerneland at være i lige nu. Så venter investorerne bare på jordpriserne stiger. Og så sælger de igen til højstbydende uden nogen skrupler over, hvad de lader tilbage.

Det er livsfarlig gerning ukritisk at invitere udenlandske kapitalfonde ind i dansk landbrug, når vi har alle de mange kriser, som kræver øjeblikkelig årvågenhed. Vi må derfor som minimum sætte nogle spilleregler op og som minimum også vide, hvem der køber den danske landbrugsjord, og hvad de vil gøre ved den i et bæredygtigt perspektiv?

Der er simpelthen for mange argumenter for, at udenlandske kapitalfonde ikke bare skal have frit spil i Danmark, hvis vi vil håndtere kriserne og bevare kontrollen med vores landbrug. Derfor vil det bedste også være, at vi igen får set på lovgivningen fra 2015, hvor landbruget blev liberaliseret. Ikke nødvendigvis en tilbagerulning af loven. For vi skal også være åbne overfor de nye fondsbaserede og bæredygtige landbrug løsninger, som er på vej med Økologisk Samsø, Danmarks Økologiske Jordbrugsfond og Andelsgårde.

Nogle vil så måske mene, at det ikke kan være rigtigt, at danske landmænd kan tage til Polen, Rumænien og Ukraine og investere, mens vi samtidig ikke vil tillade, at udenlandsk kapital kommer til Danmark. Men der er blot den forskel, at da danske bønder med penge på lommen rejste til Østeuropa for at investere, så højnede de også udviklingsniveauet i det lokale landbrug.

Men der er vel næppe nogen udenlandsk kapitalfond, der kan komme og sige, at de vil flytte os fra et lavere udviklingsniveau til højere i dansk landbrug også hvad angår bæredygtighed? For vi har formentlig allerede det højeste niveau i verden. Og så det jo grotesk, at en tysker ikke kan eje en 1000 kvadratmeter sommerhusgrund ved Henne Strand, når kineserne kan købe al den danske landbrugsjord, som de har lyst til.

Vores politikere og vores statsminister fastholder, at Danmark er et landbrugsland. Men vi skal være særligt påpasselige, når vi taler om fødevareproduktion og landbrugsjord, hvis vi ønsker en bæredygtig udvikling, som løser udfordringerne med biodiversitet, klima, drikkevand, økonomisk krise, generationsskifte og landdistriktsudvikling.

Her er EU er åben overfor, at nationalstater kan vedtage visse restriktioner i den frie bevægelighed af kapital og arbejdskraft, når det forhindrer overdreven spekulation i jord og bevarer landbosamfund og opretholder bæredygtige landbrugsformer.

Hvis vi ønsker fortsat suverænitet og egen fødevareforsyning, så må vi som minimum kræve viden om, hvem der ejer arealet, hvor de betaler deres skat, og om de har den fremtidssikre bæredygtige adfærd i vores alle sammens muld og ager.

For hvem ejer egentlig viben, lærken, sommerfuglen, bien og drikkevandet?